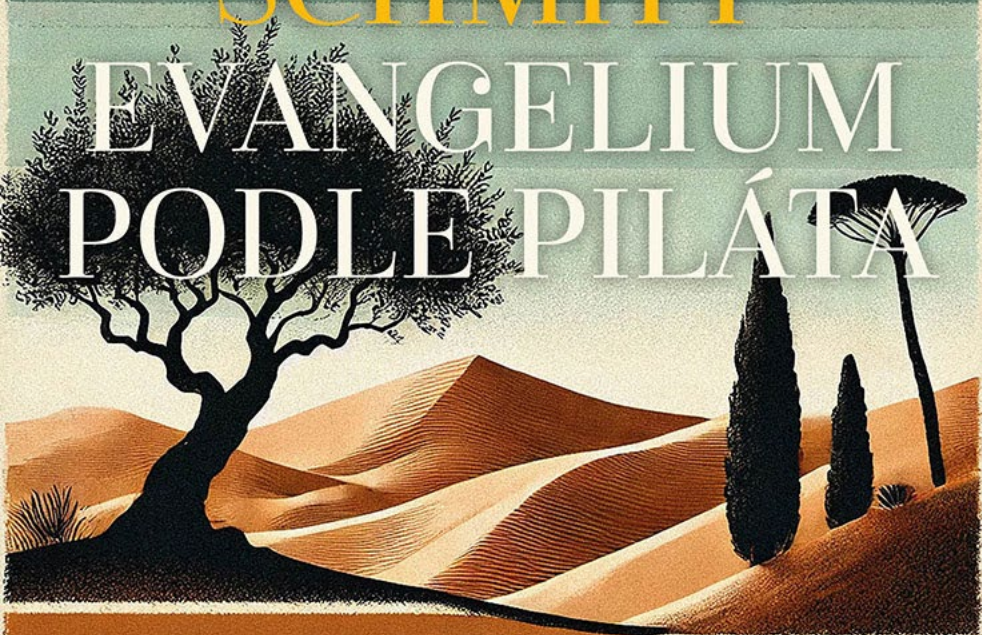

ERIC
EMMANUEL
SCHMITT

EVANGELIUM
PODLE PILÁTA

Evangelium podle Piláta

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.e-garamond.cz
www.albatrosmedia.cz

■ **garamond**

Eric-Emmanuel Schmitt
Evangelium podle Piláta – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

Eric-Emmanuel Schmitt

EVANGELIUM PODLE PILÁTA

Přeložily Zora Obstová a Helena Beguinová.

Mému otci.

PROLOG

Zpověď odsouzence na smrt večer před zatčením

Izrael je země olivovníků, kamení, hvězd a pastýřů, země, kde se na seně na půdě suší datle, země úzkosti, kde srdce vyžívají očekáváním Spasitele, země pomerančů, citronů a naděje, Izrael je má zahrada, zahrada, v níž jsem se narodil, zahrada, v níž mám už brzy umřít.

Za pár hodin si pro mne přijdou.

Vojáci čistí zbraně. Poslové se rozběhli do ulic, aby svolali soud. Tesař hladí kříž, na němž zítra vykrvácím. Ta zpráva se nese od úst k ústům, celý Jeruzalém už ví, že se mě chystají zatknout.

Myslí si, že mě překvapí... já už na ně čekám. Hledají obžalovaného, ale najdou komplice.

Bože, dej, ať nemají slitování! Dej, ať jsou hloupí, hrubí, nemilosrdní. Ušetři mě té námahy, abych je musel proti sobě popudit! Ať mě zabijí! Hned! A se vši parádou!

Jak se to všechno seběhlo?

Dnes večer jsem mohl být někde úplně jinde, mohl jsem hodovat v nějaké zaplivané hospodě mezi poutníky ze svého kraje tak jako všichni Židé o Pesachu. V neděli bych se vrátil do Nazaretu s příjemným pocitem splnění povinnosti. V domě, který nemám, by na mě možná čekala žena, kterou také nemám, a za dveřmi by se malé kudrnaté, usměvavé hlavičky radovaly z toho, že je tatínek zase doma. Můj sen mě však dovedl až sem: v téhle zahradě čekám na smrt a bojím se jí.

Jak to všechno začalo? Má osud vůbec nějaký začátek?

Mé dětství bylo jako jeden dlouhý sen. Každou noc jsem se v Nazaretu vznášel nad kopci a poli. Když už všichni spali, prošel jsem tichými dveřmi, roztáhl paže, odrazil jsem se a mé tělo vzlétlo. Dobře si pamatuji na odpor vzduchu pod svými lokty, na vzduch hustší, pevnější a kompaktnější než voda a prosycený vlhkou vůní jasmínů, který mě bez jediného závanu větru odnesl tam, kam jsem chtěl. Často jsem si z pohodlnosti na práh přitáhl slamník a vznášel jsem se nad šedou krajinou uvelebený na slamníku. Oslíci zvedali hlavy a jejich krásné černé dívčí oči sledovaly můj koráb, jak pluje mezi hvězdami.

Pak jsme si jednou hráli na schovávanou. A nic už nebylo jako dřív.

Šli jsme ze školy a mysleli jsme jen na to, jak se trochu proběhnout. Byli jsme čtyři nerozluční kamarádi, Móše, Ram, Chesed a já. V lomu v Gzetu jsme si začali hrát... Měl jsem takovou chuť vyhrát jako ještě nikdy předtím, začal jsem šplhat po obrovské špičaté skále, jeden chyt za druhým, ani jsem nedýchal, lezl jsem výš a výš, až jsem se ocitl na plošině dobrých šestnáct loktů nad zemí. Kamarádi pode mnou byli jen malé

vlasaté hlavy a pod nimi nožičky. Nemohli mě najít. Žádného z nich nenapadlo zvednout hlavu.

Byl jsem tak daleko od nich, že jsem byl ze hry venku. Za pár minut jsem hlasitě vykřikl, abych na sebe upozornil. Zvrátili hlavu, uviděli mě a zatleskali.

„Výborně, Ješuo! Výborně!“

Nikdy by je nenapadlo, že dokážu vylézt tak vysoko. Byl jsem šťastný. Vychutnával jsem si své vítězství.

Potom Chesed zavolal:

„A teď pojď dolů! Ve čtyřech je to lepší.“

Vstal jsem a chtěl jsem slézt dolů, ale zmocnil se mě strach. Nevěděl jsem, jak se dostat zpátky... V podřepu jsem ohmatával skálu, po níž jsem vylezl: byla úplně hladká. Pot se ze mě jen lil. Co teď?

Vtom jsem dostal nápad: poletím! Stačilo se jen vznést. Tak jako každou noc.

Přiblížil jsem se k okraji skály a roztáhl paže... Vzduch pod mýma rukama však nebyl tak hustý a tekutý jako v mých vzpomínkách. Necítil jsem, že by mě nadnášel, naopak, tíhu mých roztažených paží s námahou nesla má ramena, jen ramena... Připadal jsem si těžký jako kámen. Obvykle stačilo lehce zdvihnout paty a hned jsem vzlétl, jenže teď mé neposlušné paty byly jako přikované k zemi. Měl jsem pocit, že kdybych je zvedl, tak prostě spadnu. Proč jsem byl najednou tak těžký?

Přepadla mě pochybnost a jako olovo mě tížila na ramenou. Létal jsem vůbec někdy? Nebyl to jen sen, nic víc než sen? Zatočila se mi hlava a země byla čím dál blíž.

Probudil jsem se na zádech svého otce Josefa, pro kterého Móše rychle doběhl. Ztratil jsem vědomí. Otec slézal po skále a dokázal najít neviditelné stupy a chyty.

Dole mě vzal do náručí. Táta už byl takový: každý jiný by mi vyhuboval, ale on mě vzal do náručí.

„Aspoň ses dnes něčemu přiučil.“

Usmál jsem se na něj. Nebylo mi hned jasné, čemu jsem se měl přiučit.

Ted' už to vím: tehdy skončilo mé dětství. Přestal jsem směšovat nitky snů a skutečnosti a zjistil jsem, že na jedné straně je sen, kde létám líp než dravý pták, a na druhé straně skutečný svět, tvrdý jako skála, o kterou jsem se málem roztříštil.

Zároveň mi došlo, že můžu umřít. Já! Ješua! Obyčejně se mě smrt netýkala. Viděl jsem sice už dost mrtvol v kuchyni a na dvorcích statků, ale co na tom? Byla to přece zvířata! Čas od času mi oznámili, že umřela nějaká teta nebo strýček, ale co na tom? Vždyť už byli staří! To jsem nebyl já a myslel jsem, že nebudu nikdy. Ani zvíře, ani stařec! Byl jsem přesvědčený, že budu žít pořád. Byl jsem nesmrtelný, nikde v sobě jsem smrt necítil... Neměl jsem se smrti nic společného. A teď jsem tam na skále při hře na schovávanou ucítil, jak mi vlhce dýchá za krk. V následujících měsících jsem otevřel oči, i když bych je raději nechal zavřené. Ne, neměl jsem veškerou moc. Ne, nevěděl jsem všechno. Ne, asi jsem nebyl nesmrtelný. Jedním slovem: nebyl jsem Bůh.

Myslím si totiž, že jsem se jako všechny děti zpočátku ztotožňoval s Bohem. Až do svých sedmi let jsem nevěděl nic o protivenstvích světa. Cítil jsem se jako král, byl jsem všemocný, všeznalý, nesmrtelný... Považovat se za Boha je dost běžné u dětí, které rodiče nebijí.

Vyrůst znamenalo ztratit iluze. Vyrůst znamenalo pád. Rány, násilnosti, kompromisy a deziluze mě naučily dospělosti. Svět ztratil své kouzlo. Neboť co je to člověk? Je to jen ten, kdo nemůže... Kdo nemůže všechno vědět. Kdo nemůže všechno

udělat. Kdo nemůže neumřít. Poznání vlastních hranic natuklo skořápku mého dětství, protože jsem prohlédl, vyrostl jsem, totiž zmenšil jsem se. Když mi bylo sedm, jednou provždy jsem přestal být Bohem.

Zahrada je dnes večer stále ještě tichá, všední jako jarní noc. Cvrčci milostně cvrkají. Učedníci spí. Po strachu, který cítím, není ve vzduchu ani stopy.

Že by zástup dosud neopustil Jeruzalém? Že by se Jehuda zalekl a upustil od svého úmyslu? Do toho, Jehudo, udej mě! Řekni jim, že jsem podvodník, že se vydávám za Mesiáše, že je chci připravit o moc. Neboj se svědčit proti mně! Utvrd' je v jejich nejhorším podezření. No tak, Jehudo, honem. Ať mě rychle zatknou a popraví.

Pro ně tím celá záležitost skončí. Ale pro mě všechno teprve začne.

Jak se to vlastně seběhlo?

Jak jsem se dostal až sem?

O mém osudu mě vždy informovali druzí. Dokázali ve mně číst jako v pergamenu, který já rozluštit neuměl. Diagnózu pokaždé stanovili ti druzí, tak jako se odhaluje nemoc.

„Co chceš dělat, až vyrosteš?“

Otec za mnou přišel, zrovna když jsem seděl pod hoblicí v hromadě žlutých hoblin, pod zlatavým proudem jsem se oddával snění a nechával jsem piliny protékat mezi prsty.

„Co chceš dělat, až vyrosteš?“

„Já nevím... To, co ty. Budu tesař!“

„A co kdyby ses stal rabínem?“

Nechápavě jsem na otce pohlédl. Rabínem? Rabín z naší vesnice, rabbi Izák, byl tak starý a sešlý a jeho plesnivý vous

byl ještě starší než on sám... Nedokázal jsem si představit, že bych jednou mohl být jako on. Navíc jsem měl neurčitý pocit, že rabínem se člověk nestává. Rabínem je člověk už od samého počátku, rabínem se už narodí. A já jsem se narodil jen jako Ješua, Ješua Nazaretský, a proto se nehodím skoro k ničemu.

„Přemýšlej o tom.“

Otec se chopil hoblíku a dál hobloval prkno. Snažil jsem se všechno si trochu srovnat v hlavě, ale otcův návrh mě udivil tím víc, že mé návštěvy biblické školy se neobešly bez konfliktů. Móše, Ram ani Chesed nikdy nepožadovali žádné vysvětlení. Bez odmlouvání se nabíflovali to, co nás učili. Mně přezdívali „Ješua Rýpal“. Ptal jsem se úplně na všechno. Proč se o šábesu nesmí pracovat? Proč se nesmí jíst vepřové? Proč Bůh trestá, místo aby odpouštěl? Odpověď mě uspokojila jen málokdy, protože mě učitel většinou odbyl strohým: „Tak zní Zákon.“ Zeptal jsem se tedy: „A co potvrzuje správnost Zákona? Co zakládá tradici?“ Požadoval jsem tolik vysvětlení, že mi někdy zakázali celý den mluvit. Potřeboval jsem, aby všechno dávalo nějaký smysl. Byl jsem příliš dychtivý.

„Ale tati, copak má o mně rabbi Izák dobré mínění?“

„Jistě, to on si se mnou včera večer přišel promluvit.“

To mě udivilo ještě víc. Byl jsem přesvědčen, že rabín mé neustálé vyptávání nemůže vystát, protože ho tím usvědčuji z nevědomosti.

„Ten svatý muž si myslí, že najdeš klid, jen když se vydáš cestou víry.“

Tahle poznámka mě ohromila víc než ty ostatní. Klid? Copak já hledám klid?

Věta však už byla vyřčena. Každý den se mi vracela v myšlenkách: „A co kdyby ses stal rabínem?“

Zanedlouho otec zemřel. V poledním vedru vezl truhlu zákazníkovi na druhý konec vesnice a z ničeho nic padl na zem. Tam na kraji cesty mu přestalo bít srdce.

Tři dlouhé měsíce jsem usedavě plakal. Bratři i sestry už slzy osušili a matka, která nechtěla prohlubovat náš zármutek, také, jen já ne a ne přestat. Oplakával jsem zesnulého otce, který měl srdce měkčí než dřevo, s nímž pracoval, ale plakal jsem hlavně proto, že jsem mu neřekl, jak ho mám rád. Skoro jsem si přál, aby místo té náhlé smrti umíral v dlouhé agonii. Alespoň bych ho mohl zahrnovat láskou až do posledního vydechnutí.

Ode dne, kdy jsem přestal vzlykat, jsem už nebyl jako dřív. Když jsem se s někým setkal, nedokázal jsem mu neříct, že ho mám rád. První, komu jsem se vyznal ze své lásky, byl můj kamarád Móše. Zrudl od hlavy až k patě.

„Proč říkáš takové hlouposti?“

„Není na tom nic hloupého. Říkám ti, že tě mám rád.“

„Takové věci se přece neříkají.“

„A proč ne?“

„No tak, Ješuo, nedělej ze sebe hlupáka!“

„Pitomec, hlupák, tupec,“ každý večer jsem se vracel s kapsami plnými nových nadávek. Matka se mi snažila vysvětlit, že existuje nepsaný zákon, který lidem nařizuje, aby své city skrývali.

„Jaký zákon?“

„Stud.“

„Ale mami, když chceme někomu říct, že ho máme rádi, nesmíme ztrácet čas. Každý přece může umřít, ne?“

Má slova ji rozplakala. Hladila mě po vlasech, aby uklidnila mé myšlenky.

„Ty můj malý Ješuo,“ říkala, „nesmíš tolik milovat. Jinak budeš hrozně trpět.“

„Jenže já netrpím. Mám zlost.“

Každý den se mi totiž naskytl nový důvod, abych se rozčílil.

Můj vztek měl ženská jména – Judita, Ráchel...

Naši sousedce Juditě bylo osmnáct a zamilovala se do jednoho Syřana. Když přišel požádat o její ruku, rodiče ho odmítli. Jejich dcera si přece nevezme muže, který nectí židovské zákony. Zavřeli dívku doma. O týden později se Judita oběsila.

Ráchel se zase proti své vůli musela provdat za bohatého dobytkaře, který byl mnohem starší než ona, měl velké břicho a velké pozadí, byl chlupatý, brunátný, mohutný, netolerantní a navíc dívku bil. Jednoho dne ji přistihl v objetí mladého pastýře. Ukamenování cizoložnice se zúčastnila celá vesnice. Dvě hodiny umírala pod sprškou kamení, které na ni lidé házeli. Dvě hodiny. Stovky kamenů na dvacetiletou dívku. Ráchel. Dvě hodiny. Tak Zákon Izraele ochraňuje manželství před přirozeností.

Všechny zločiny měly jediné jméno: Zákon.

A Zákon měl jediného původce, Boha.

Rozhodl jsem se, že už nebudu Boha milovat.

Obvinil jsem Boha ze všech lidských hloupostí a nepravostí. Toužil jsem po spravedlivějším, laskavějším světě, obra- cel jsem svět proti Bohu jako důkaz jeho bezvýznamnosti nebo lenosti. Od rána do večera jsem s ním vedl spor.

Svět mě rozhořčoval. Čekal jsem, že bude krásný jako stránka Písma, harmonický jako církevní zpěv. Očekával jsem od Boha, že bude lepším stvořitelem, pečlivějším a pozornějším, že bude dbát na detaily i na celek. Chtěl jsem Boha, který by hájil spravedlnost a lásku. Jenže Bůh své sli- by neplnil.

„Děsíš mě, Ješuo. Co s tebou?“

Rabín si uhladil vousy.

Co se mnou? Když jsem se ocitl tváří v tvář zlu, nedokázal jsem ovládnout vztek. Vztek byl nejčastější pocit, který jsem zakoušel v prvním období svého života. Nesnesl jsem nespravedlnost, bránil jsem se vyjednáváním. Odmítal jsem brát věci takové, jaké jsou. Chtěl jsem, aby byly takové, jaké mají být. Co tedy se mnou?

Opět jsem otevřel otcovu dílnu. Byl jsem nejstarší, musel jsem živit bratry a sestry. Hobloval jsem prkna, stloukal je a vyráběl z nich bedny, dveře, krovy a stoly. Nebyl jsem tak šikovný jako otec, ale protože jsem byl jediný tesař ve vesnici, neměl jsem konkurenci.

Z dílny se podle slov mé matky stal chrám nářků. Vesničané za mnou chodili při sebemenší mrzutosti a vyprávěli mi o svých problémech. Já jsem jen mlčel a poslouchal. Naslouchal jsem jim celé hodiny a nakonec jsem je vždy potěšil několika laskavými slovy, takže odcházeli s lehčím srdcem. Díky tomu často přimhouřili oko nad mými nedokonalé otesanými prkny.

Nemohli ovšem vědět, že ty rozmluvy mi dělají stejně dobře jako jim. Zbavovaly mě vzteku. Snažil jsem se vrátit Nazaretanům klid a lásku a tím jsem se do stejného rozpoložení dostával i já sám. Můj vzdor ustupoval před nutností žít dál a pomáhat žít druhým. Pochopil jsem, že Boha je třeba vytvořit.

Právě tehdy přišli do Galileje Římané a já jsem zjistil, že jsem Žid. Uvědomil jsem si to teprve tehdy, když mě v mém židovství urazili a ponížili. V Nazaretu se římsí vojáci zastavili jen krátce, aby si odpočinuli a napili se, ale chovali se arogantně a povýšeně. Bylo jasné, že se považují za něco lepšího a jsou přesvědčeni, že se narodili, aby vládli.

Z ostatních vesnic se nám donesly zprávy o jejich řádění, o zabitých krajanech, o znásilněných dívkách a vypleněných domech. Náš národ musel od pradávna snášet nejrůznější vpády, nadvlády a poručenství, jako by nejběžnějším stavem naší země byla okupace. Izrael si na zlé časy dobře pamatuje a někdy za smutných večerů mě napadá, že kdyby Izrael neměl svou víru, byl by možná jen živoucí pamětí vlastního neštěstí. Když Římané z ponížené Galileje odtáhli, stal se ze mě opravdový Žid. To znamená, že jsem začal čekat. Čekal jsem na spasitele. Ponižovali naše lidi, ponižovali naši víru. Na hanbu, kterou jsem cítil, mě napadala jen jediná aktivní odpověď: očekávat příchod mesiáše.

Mesiáši se to v Galileji jen hemžilo. Alespoň jednou za půl roku se tu nějaký objevil. Byli jeden jako druhý: špinaví, vyhublí, s prázdným žaludkem, upřeným pohledem a pořádnou vyřídilkou, aby zaujali i děti. Lidé je nebrali moc vážně, ale stejně jim naslouchali, „co kdyby náhodou“, jak říkala maminka.

„Kdyby náhodou co?“

„Kdyby to náhodou byl ten pravý.“

Stále dokola ohlašovali konec světa, předpovídali, že nastane temnota, kterou přežijí jen spravedliví, noc, jež nás zbaví všech Římanů. Musím přiznat, že v nekonečném koloběhu těžké práce bylo příjemné na chvíli se zastavit a naslouchat buřičským řečem těch blouznivců. Hlásali takové pošetilosti, jaké by člověka nikdy nenapadly, a hlavně nás děsili, ale ten strach trval jen po dobu jejich proslovu a neměl žádné následky. Jejich kázání se pro nás stalo oblíbeným představením. Někteří dokonce dokázali rozplakat dav. Těšili se velké vážnosti, ale nezanechali v nás žádnou stopu. V podstatě to byli vypravěči příběhů, a Židé příběhy milují.

Matka si smutně prohlížela můj nábytek.

„Moc ti to nejde, Ješuo.“

„Snažím se.“

„Ať se beznohý snaží sebevíc, zeď nepřeskočí.“

Nemohl jsem vystát, jak své zděšení maskovala laskavostí. Myslel jsem si, že mým osudem je dělat totéž jako otec. Vzdal jsem se veškerých nadějí, že se stanu rabínem. Trávil jsem sice dlouhé hodiny siesty modlením a čtením, ale dělal jsem to sám, svobodně a rozmlouval jsem především sám se sebou. Mnozí Nazareťané byli přesvědčeni o mém vlažném vztahu k víře. O šábesu jsem klidně rozdělával oheň, o šábesu jsem dokonce pečoval o nemocného bratříčka nebo sestřičku. Stárnoucí rabbi Izák byl mým chováním znepokojen, ale snažil se ostatní přesvědčit, aby se nad tím příliš nepozastavovali.

„Ješua je zbožnější, než vypadá. Dejte mu čas, aby pochopil to, co vy jste pochopili už dávno.“

Ke mně však byl přísnější:

„Viš, že za to, co děláš, už dost lidí ukamenovali?“

„Nedělám nic špatného.“

Nedokázal jsem si sám sebe představit v roli rabína už proto, že jsem byl velmi nedůvěřivý k lidem, kteří vědí, a k zákonům, které zakazují přemýšlet. Náboženství, tak jak bylo uspořádané, organizované a hierarchizované, donekonečna omílalo mrtvá slova a ztratilo smysl pro skutečný význam textů. Já jsem se snažil najít Boží slovo v tichu a meditaci.

„Kdy už se konečně oženíš, Ješuo? Podívej na Móšeho, Rama nebo Cheseda: všichni už mají děti, A tví mladší bratři už ze mě udělali babičku. Na co ještě čekáš?“ ptávala se mě matka.

Nečekal jsem na nic, prostě mě to ani nenapadlo.

„No tak, Ješuo, měl by ses co nejdřív oženit. Už bys mohl být trochu zodpovědnější.“

„Zodpovědnější!“ Takže si to myslí i ona! Tak jako celá vesnice si i má matka vzala do hlavy, že jsem sukničkář!

Nazaretský svůdce... Často mě vídali, jak dlouhé hodiny rozmlouvám s tou či onou, a vyvodili z toho, že mám s těmi ženami poměr. Je pravda, že jsem měl rád společnost žen a ony byly rády se mnou. Ale neschovávali jsme se ve křoví ani na sýpkách, abychom se k sobě tulili, ale povídali jsme si. Ženy mluví pravdivěji, upřímněji. Mají ústa blízko srdce.

Když mě Móše vídal, jak se vracím domů, ušklíbal se.

„Snad mi nechceš namluvit, že spolu nic neděláte?“

„Přesně tak. Povídáme si o životě, o svých hříších.“

„No jasně. Když muž mluví se ženou o hříších, pak většinou proto, aby k nim přidal další.“

Matka si dělala čím dál větší starosti.

„Kdy se oženíš? Přece neskončíš jako starý mládenec? Copak nechceš mít děti?“

Ne, děti jsem opravdu nechtěl, necítil jsem se dost zralý na to, abych zplodil potomstvo. Měl jsem dojem, že jsem stále ještě synem. Copak bych mohl podat ruku dítěti? Kam bych ho vedl? A co bych mu řekl?

Jenže matka, sestry i bratři naléhali čím dál víc: proč se neoženíš?

A pak se objevila Rebeka.

Myslíte si, že vzduch je průzračný, a najednou zjistíte, že je matný. Rebečin úsměv rozrazil prostor a vryl se mi do srdce. Byl jsem ochromený, vyschlo mi v krku a celý jsem jen hořel. Podmanila si mě v jedné jediné vteřině. Byl jsem jí vydán na milost a nemilost. Čím mě tak okouzila? Těžkým havraním copem? Bělostnou kůží, hebkou jako okvětní plátky svlačce? Něžnými zelenohnědýma očima, které byly jako louka, na

níž odpočíváte v letní podvečer? Ladnou chůzí připomínající tanec? Štíhlým a pružným tělem, které hravě odkrývala a hned zase skrývala pod tunikou? Jedno bylo nad vši pochybnost: Rebeka byla ženštější než všechny ostatní ženy, všechny je v sobě obsáhla a zároveň je všechny předčila, byla jedinečná, byla to ona.

Ani jsem se jí nemusel dvořit. Oči mluvily za mě... Myslí, že i ona se do mě zamilovala na první pohled. V jediném okamžiku jsme se poznali.

Naše rodiny si toho brzy všimly a povzbuzovaly nás. Rebeka nebyla z Nazaretu. Žila v Nainu, pocházela z bohaté zbrojířské rodiny. Maminka uronila slzu, když viděla, jak utrácím veškeré úspory za zlatou brož. Její syn konečně toužil po stejných věcech jako všichni ostatní.

Jednou večer jsem se rozhodl, že ji požádám o ruku.

Vzal jsem Rebeku do hostince u jezera. Na terase osvětlené olejovými lampami čekaly ve stínu lip na milence prostřené stoly.

Rebeka tušila, co jí chci říct, a vyšňořila se ještě víc než obvykle. Její tvář rámovaly šperky jako lampičky, které měly ozařovat jen její krásu.

„Almužnu, prosím!“

Stařec s dítětem v hadrech k nám natahoval špinavé, mizerné dlaně.

„Almužnu, prosím!“

Podrážděně jsem si odfoukl.

„Přijďte později,“ řekla suše Rebeka.

Stařec s dítětem se uctivě vzdálili.

Začali nosit na stůl. Jídlo bylo skvělé, ryby a maso doplňovaly nejrůznější přílohy, které pokrmům dodávaly slavnostní ráz.

Stařec s dítětem usedli na říční břeh a závistivě se dívali, jak jíme. Všichni staříka odháněli, on si však dobře zapamatoval, že mu Rebeka řekla, aby se stavil později. Čekal, až mu dáme znamení, aby k nám přišel. Jeho ponížené oči mě rozčilovaly a odvracel jsem hlavu, abych se nemusel dívat jeho směrem.

Rebeka, rozjařená vínem, zářila štěstím. V jednom kuse se smála. I já jsem podlehl milostnému opojení a měl jsem pocit, že jsme středem světa, že na celé Zemi nikdy neexistoval mladší, veselejší a krásnější pár, než jsme byli my dva toho večera. Při dezertu jsem Rebece daroval brož. Dojal ji ten šperk, nebo mé gesto? Propukla v pláč.

„Jsem tak šťastná,“ zavzlykala.

Z ničeho nic jsem se rozplakal také. Naše slzy nás spojovaly, tiskli jsme se jeden k druhému a měli jsme hroznou chuť se pomilovat.

„Almužnu, prosím.“

Stařec s dítětem se vrátili a hladově natahovali ruce. Rebeka zlostně vykřikla a hned zavolala hostinského. Rozčilovala se, že nemůžeme ani v klidu povečeřet. Já jsem zbaběle přikyvoval. V té chvíli jsem myslel jen na Rebeku, na Rebečino tělo, které jsem toužil svírat v náruči. Hostinský starce i dítě několikrát plácl utěrkou a vyhnal je.

Rebeka se na mě usmála.

Stařec s děckem zmizeli v hladové noci.

Díval jsem se na naše talíře plné jídla, které už jsme nedokázali sníst, díval jsem se na zlatou brož, kterou jsem právě dal Rebece, díval jsem se na naše štěstí a mlčel jsem.

Najednou se prudce ochladilo.

„Doprovodím tě domů.“

Druhý den jsem zrušil zasnuby.

Všichni mě měli za pěkného darebáka. Nikomu jsem nic nevysvětloval, dokonce ani matce, která mě o to úpěnlivě prosila. Ani Rebece ne.

Ten večer jsem si totiž na břehu řeky, kde jsme se v milostném opojení tiskli jeden ke druhému a odvrhli jsme bídu, uvědomil, nakolik je štěstí sobecké. Štěstí se pěstuje v ústraní, za zavřenými dveřmi a staženými roletami, zapomíná na druhé a buduje nepřekonatelné hradby. Předpokladem štěstí je, že odmítnete vidět svět takový, jaký skutečně je. Toho večera mi štěstí připadalo nesnesitelné.

Před štěstím jsem chtěl dát přednost lásce. Ale ne té lásce, kterou jsem cítil k Rebece, oné stravující vášni, zběsilé posedlosti. Už jsem nechtěl soukromou lásku, chtěl jsem lásku pro všechny. Musel jsem si nechat lásku pro hladového starce s dítětem. Musel jsem si nechat lásku pro ty, kdo nebyli ani dost krásní, ani dost vtipní, ani dost zajímaví na to, aby lásku přirozeně vzbuzovali, lásku pro lidi, kterým se jí nedostávalo.

Nebyl jsem stvořený pro štěstí. A protože jsem nebyl stvořený pro štěstí, nebyl jsem stvořený ani pro ženy. To mě proti své vůli naučila Rebeka. O půl roku později se provdala za jednoho velmi pohledného pěstitele z Nainu a byla mu věrnou a milující ženou.

„Chlapče nešťastná, jak můžeš být tak inteligentní, a přitom dělat takové hlouposti?“ říkala mi matka. Já ti nerozumím.“

„Víš, mami, já se pro obyčejný život prostě nehodím.“

„A pro co se hodíš, Bože můj, pro co? Kdyby tu aspoň byl tvůj otec... Co vlastně chceš?“

„Já nevím. Ale to je jedno. Svatba nebyla mým osudem.“

„A co je tedy tvým osudem, chlapče nešťastná? Co? Kdyby tu aspoň byl tvůj otec...“

Byl bych tady, čekal bych v téhle zahradě na smrt a děsil se jí, kdyby táta ještě žil? Odvážil bych se toho všeho?

Ačkoli jsem se dál věnoval tesařině, stal jsem se v Nazaretu něčím jako mudrcem, k němuž si lidé za rabínovými zády chodili v těžkých životních chvílích pro radu. Pomáhal jsem vesničanům povznést se nad situace, které prožívali.

Stalo se, že Móše, můj kamarád Móše, s nímž jsem se přátelil od dětství, ztratil svého nejstaršího syna. Jen zřídka-kdy jsme v naší vesnici viděli muže plakat, protože otcové si dobře uvědomovali, nakolik je život křehký, a dávali si dobrý pozor, aby ke svým dětem v prvních letech příliš nepřilnuli.

Zoufalý Móše za mnou přišel do dílny.

„Proč zrovna on? Vždyť mu bylo teprve sedm.“

Ubohý Móše mhouřil oči, aby zadržel slzy, můj malý Móše měl hlavu zaťatou jako pěst a vlasy zapíchnuté jako špendlíky dovnitř lebky, můj malý Móše hrozně trpěl. Nedokázal se s tou smrtí smířit a bouřil se proti ní.

„Proč zrovna on? Proč tak malý? Nikdy nezhřešil, neměl na to čas. To je nespravedlivé.“

Nespravedlivé... Trpěl hlavně jeho rozum: snažil se pochopit, a nedařilo se mu to.

„Proč si ho jen Bůh vzal k sobě? Co je to za Boha, který dává zabíjet děti?“

Laskavě jsem k Móšemu promlouval.

„Nepokoušej se pochopit nepochopitelné. Abys dokázal snášet život na tomto světě, musíš přestat chtít porozumět tomu, co tě přesahuje. Ne, smrt není nespravedlivá, protože nevíš, co smrt vlastně je. Víš jen to, že ti vzala tvého syna. Ale kde je teď? Co cítí? Nesmíš se bouřit: mlč, přestaň si lámat hlavu, doufej. Nevíš a nikdy se nedozvíš, jak uvažuje Bůh. Víš jen to, že nás Bůh miluje.“